

Víra ve Starém zákoně (Ga 3,1–14)

Texty na tento týden

Ga 3,1–14; Ř 1,2; 4,3; Gn 15,6; 12,1–3; Lv 17,11; 2K 5,21

Základní verš

„Ale Kristus nás vykoupil z kletby zákona tím, že za nás vzal prokletí na sebe, neboť je psáno: Proklet je každý, kdo visí na dřevě.“ (Ga 3,13)

„Malý chlapec si postavil nádherný model loďky, krásně ho nabarvil a nalakoval. Loďka byla opravdu překrásná. Jednoho dne mu ji kdosi ukradl a chlapec se proto velmi trápil. Když jednou procházel kolem zastavárny, ve výkladu spatřil svou loďku. Nadšeně vběhl dovnitř a majiteli zastavárny řekl: ‚To je moje loďka! Majitel však namítl: ‚Není tvoje, ale moje. Já jsem ji přece koupil.‘ Chlapec řekl: ‚To je možné, ale je moje, protože já jsem ji vyrobil.‘ Majitel zastavárny mu odpověděl: ‚Nuže, pokud mi zaplatíš dva dolary, můžeš si ji vzít.‘

V té době to bylo pro chlapce, který neměl ani cent, velmi mnoho peněz. Ale rozhodl se peníze získat. A tak sousedům sekal trávníky a pomáhal jim při různých pracích. Brzy měl celou potřebnou částku. Utíkal do zastavárny a řekl: ‚Chci svou loďku.‘ Zaplatil a dostal ji. Vzal loďku do náruče, přitiskl si ji k sobě, políbil ji a pošeptal jí: ‚Jsi moje loďka. Mám tě rád. Jsi moje. Jsi dvakrát moje. Já jsem si tě vyrobil a já jsem si tě i koupil.‘

Podobně je to i s námi. V určitém smyslu patříme Bohu dvakrát. On nás stvořil. A když jsme se stali vlastnictvím ďábla, přišel Ježíš a vykoupil nás za obrovskou cenu – ne zlatem a stříbrem, ale svou krví. Patříme Pánu, protože nás stvořil a vykoupil.“ (Tidwell, William Moses, *Pointed Illustrations*. Kansas City, MO: Beacon Hill, 1951, str. 97)

Tento týden budeme při studiu první části třetí kapitoly Listu Galatským přemýšlet nad dobrou zprávou o naší záchraně, kterou apoštol Pavel jasně vnímal už v knize Genesis. Na životním příběhu Abrahama jasně ukázal, jakou roli v záchraně člověka hrají jeho skutky a jakou jeho víra a spolehnutí se na Boží milost.

Nerozumní Galatští (Ga 3,1–5)

¹Vy pošetili Galatští, kdo vás to obloudil – vždyť vám byl tak jasně postaven před oči Ježíš Kristus ukřižovaný! ²Chtěl bych se vás zeptat jen na jedno: dal vám Bůh svého Ducha proto, že jste činili skutky zákona, nebo proto, že jste uvěřili zvěsti, kterou jste slyšeli? ³To jste tak pošetili? Začali jste žít z Ducha Božího, a teď spoléháte sami na sebe? ⁴Tak veliké věci jste prožili nadarmo? A kdyby jen nadarmo! ⁵Ten, který vám udílí Ducha a působí mezi vámi mocné činy, činí tak proto, že plníte zákon, nebo proto, že jste slyšeli a uvěřili? (Ga 3,1–5)

Osobní studium

Přečti si text Ga 3,1–5. Pokus se shrnout hlavní myšlenky, které Pavel v těchto verších adresuje Galatským. Kdy a jakým způsobem ti může hrozit podobné nebezpečí, že se navzdory dobrému začátku chytíš do duchovní pasti zákonictví?

Apoštol Pavel nazývá Galatské „pošetilými“ (ČEP) nebo „bláznivými“ (B21). Tato slova jsou překladem řeckého slova *anoetoi*, které je však ještě silnější a znamená doslova „hloupí“ nebo jak výstižně překládá Slovo na cestu: „Kam jste dali rozum...“ (Ga 3,1) a „Copak jste ... ztratili soudnost?“ (Ga 3,3). Pavel jde ještě dál a ptá se jich, jestli je někdo „očaroval“ (Ga 3,1; ČSP). Pavlův výběr slov naznačuje, že konečnou silou, která stojí za duchovním stavem Galatských, je ďábel (viz 2K 4,4).

Galatští se odklonili od evangelia a Pavla to vyvádí z míry. Proto jim klade naléhavé a poměrně palčivé otázky. Galatští přece věděli, že spasení má svůj původ v Kristově kříži. To jim bylo nad slunce jasnější. Pavel zdůrazňuje, že ukřižovaný Kristus jim byl „jasně postaven před oči“ (Ga 3,1). Připomíná, že kříž byl ústředním tématem jeho kázání a Galatští mohli ukřižovaného Krista svým duchovním zrakem přímo „vidět“ (viz také 1K 1,23 a 2,2). Pavel ukazuje, že Galatští se svým jednáním odvrátili od kříže.

Apoštol Pavel pak dává do protikladu současnou zkušenost Galatských s tím, jak na začátku uvěřili v Krista. Dělá to pomocí řečnických otázek. Jak přijali Ducha? (Ve smyslu: Jak se na začátku stali křesťany?) Proč jim Bůh dal Ducha? Bylo to proto, že si to zasloužili svými skutky? Určitě ne! Bylo to proto, že uvěřili dobré zprávě o tom, co pro ně Kristus udělal. Když tak dobře začali, proč si nyní myslí, že se musejí spoléhat jen na vlastní skutky?

Aplikace

Pravděpodobně se i tobě už někdy stalo, že sis řekl: Jsem docela úspěšný a dobrý křesťan. Daří se mi vyhýbat tomuto a nedělám tamto... A pak tě možná napadlo, že jsi vlastně docela dobrý a zasloužíš si spasení. Co je vlastně na takovém uvážování špatného?

Zakořeněný v Písmu (Ga 3,6–9)

“Pohledte na Abrahama: „uvěřil Bohu, a bylo mu to počítáno za spravedlnost.“⁷ Pochopte tedy, že syny Abrahamovými jsou lidé víry. ⁸Protože se v Písmu předvidá, že Bůh na základě víry ospravedlní pohanské národy, dostal už Abraham zaslíbení: „V tobě dojdou požehnání všechny národy.“⁹ A tak lidé víry docházejí požehnání spolu s věřícím Abrahamem. (Ga 3,6–9)

Osobní studium

Dosud Pavel v Listu Galatským bránil své evangelium ospravedlnění z víry tím, že s jeho učením souhlasili apoštolové v Jeruzalémě (Ga 2,1–10) a že s jeho poselstvím měli pozitivní zkušenost i Galatští (Ga 3,1–5). Od šestého verše se Pavel začíná odvolávat na svědectví Písma, aby tak s konečnou platností potvrdil pravost svého poselství. Můžeme říci, že text v Galatským 3,6–4,31 je postaven na argumentech, které vycházejí z Písma.

V době, kdy Pavel psal svůj List Galatským, neexistoval Nový zákon, jak jej známe dnes. Pavel byl prvním novozákonním autorem. Evangelium podle Marka vzniklo pravděpodobně jako první ze čtyř evangelíí, ale bylo napsáno až v období Pavlovy smrti (rok 65 po Kristu). To je přibližně o patnáct let později, než Pavel napsal List Galatským. Když se tedy Pavel odvolává na Písma, má tím na mysli jen to, co dnes známe jako Starý zákon.

Starý zákon hraje v Pavlově učení velmi důležitou roli. Pavel se nedívá na starozákonní texty jako na něco zastaralého, ale jako na autoritativní a živé Boží slovo. V 2Tm 3,16 Pavel píše: „Veškeré Písmo pochází z Božího Ducha...“. Výraz přeložený „z Božího Ducha“ zní v řeckém originále *theopneustos*. Je to složenina dvou slov (Bůh a vdechnutý) a doslovně tento termín překládá například Český studijní překlad: „vdechnuté Bohem“. Pavel se odvolává na Písmo, když ukazuje, že Ježíš je zaslíbený Mesiáš (Ř 1,2), když určuje pravidla křesťanského života (Ř 13,8–10) a dokazuje pravdivost svého učení (Ga 3,8,9).

Není jednoduché přesně určit, kolikrát Pavel cituje nebo parafrázuje slova Starého zákona. Některé odhady říkají, že tak činí více než 180krát. Starozákonní citáty se vyskytují ve všech Pavlových listech, kromě dvou nejkratších – Titovi a Filemonovi.

Pozorně si přečti text Ga 3,6–14. Které starozákonní pasáže v těchto verších Pavel cituje nebo parafrázuje? Jaké jsou hlavní myšlenky těchto textů? Co chce Pavel těmito připomínkami zdůraznit?

Aplikace

Proč je nebezpečné považovat některé biblické texty za „inspirovanější“ než jiné?

Víra v životě Abrahama (Ga 3,6–9)

‘Pohleďte na Abrahama: „uvěřil Bohu, a bylo mu to počítáno za spravedlnost.“⁷ Pochopte tedy, že syny Abrahamovými jsou lidé víry. ⁸Protože se v Písmu předvídá, že Bůh na základě víry ospravedlní pohané národy, dostal už Abraham zaslíbení: „V tobě dojdou požehnání všechny národy.“⁹ A tak lidé víry docházejí požehnání spolu s věřícím Abrahamem. (Ga 3,6–9)
Abram Hospodinovi uvěřil a on mu to připočetl jako spravedlnost. (Gn 15,6)

Osobní studium

Při obhajobě svého poselství na základě Písma Pavel upozorňuje čtenáře nejprve na Abrahama (Ga 3,6). Abraham byl ústřední postavou judaismu. Židé ho vnímali jako otce národa. V době apoštola Pavla se Židé dívali na Abrahama jako na vzor správného a věrného Žida. Mnozí byli přesvědčeni nejen o tom, že Abrahamovou určující charakteristikou byla jeho poslušnost, ale také o tom, že právě na základě této poslušnosti ho Bůh prohlásil za spravedlivého. Vždyť to byl právě Abraham, kdo opustil svou domovinu a rodinu, přijal obřízku a byl dokonce na Boží příkaz připraven obětovat svého syna. Tomu se říká poslušnost! Důrazem na obřízku se Pavlovi oponenti odvolávali i na texty o Abrahamovi.

Pavel však celou situaci zcela obrátil. Devětkrát se totiž v Listu Galatským odvolává na Abrahama jako na vzor víry, ne však jako na vzor poslušnosti zákona.

Přečti si text Gn 15,6. Jak rozumíš tomu, že Bůh připočetl Abramovi jeho víru jako spravedlnost? Viz také texty v Ř 4,3–6.8–11.22–24.

Zatímco *ospravedlnění* bylo metaforou převzatou z právní praxe, výraz *počítat* nebo *připočítat* je metaforou z obchodní praxe ve významu „připsat“ nebo „připočítat někomu na účet“. V souvislosti s Abrahamem se tento výraz používá nejen v Ga 3,6, ale i na dalších jedenácti místech.

Podle Pavlovy metafory se na náš „účet“ připisuje spravedlnost. Otázkou však je: *Na základě čeho nás Bůh může vnímat jako spravedlivé?* Určitě to nemůže být na základě naší poslušnosti – navzdory tvrzením Pavlových odpůrců. Ať tvrdili o Abrahamově poslušnosti cokoliv, Písmo jasně říká, že Bůh považoval patriarchu za spravedlivého na základě jeho víry.

Bible je jasná: základem Abrahamova ospravedlnění nebyla jeho poslušnost. Poslušnost byla výsledkem jeho ospravedlnění. Abrahamovy skutky nebyly motivovány snahou získat ospravedlnění. Abraham konal své skutky víry, protože už byl ospravedlněný. Ospravedlnění vede k poslušnosti, ne naopak.

Aplikace

Přemýšlej, co to znamená, že nejsi ospravedlněn na základě toho, co děláš ty, ale díky tomu, co Kristus vykonal pro tebe. Proč je to dobrá zpráva? Jak se může stát tato pravda součástí tvé zkušenosti? Jak můžeš mít jistotu, že bez ohledu na to, čím v životě procházíš a s čím zápasíš, na tvé ospravedlnění stačí věřit v Boží milost?

Evangelium ve Starém zákoně (Ga 3,8)

Protože se v Písmu předvídá, že Bůh na základě víry ospravedlní pohanské národy, dostal už Abraham zaslíbení: „V tobě dojdou požehnání všechny národy.“ (Ga 3,8)

¹I řekl Hospodin Abramovi: „Odejdi ze své země, ze svého rodiště a z domu svého otce do země, kterou ti ukážu. ²Učiním tě velkým národem, požehnám tě, velké učiním tvé jméno. Staň se požehnaním! ³Požehnám těm, kdo žehnají tobě, prokleji ty, kdo ti zlořečí. V tobě dojdou požehnání veškeré čeledi země.“ (Gn 12,1–3)

Osobní studium

Pavel píše, že evangelium bylo již předem kázáno Abrahamovi. A nejen to. Autorem zaslíbení, že v Abrahamovi „dojdou požehnání všechny národy“, byl Bůh. To je Pavlův hlavní argument, že jde o pravé evangelium. Ale kdy Bůh kázal Abrahamovi evangelium? Pavel cituje text z Gn 12,3 a naznačuje, že má na mysli smlouvu, kterou Bůh uzavřel s Abrahamem (tehdy ještě Abramem), když ho povolal.

Přečti si text Gn 12,1–3. Co tyto verše říkají o podstatě smlouvy, kterou Hospodin s Abrahamem uzavřel?

Základem Boží smlouvy s Abrahamem jsou zaslíbení, která Bůh Abrahamovi dal. Na Božích zaslíbeních daných Abrahamovi je úžasné to, že jsou jednostranná. Bůh Abrahamovi říká, co všechno pro něj udělá: (1) ukáže mu zaslíbenou zemi, (2) udělá ho velkým národem, (3) požehná ho a (4) zvelebí jeho jméno. Bůh slibuje, zavazuje se jednat určitým způsobem. Abraham neslibuje nic. To je přesný opak toho, jak se většinou snažíme přistupovat k Bohu. Slibujeme Bohu, že mu budeme sloužit, jen kdyby za to pro nás něco udělal. Takový postoj je však zákonický. Od Abrahama chtěl jen to, aby vírou přijal jeho zaslíbení. To samozřejmě nebylo vůbec lehké, protože Abraham se musel naučit zcela spoléhat na Hospodina, ne na sebe samého (viz Gn 22 a Žd 11,17–19). Povolání Abrahama ukazuje na podstatu evangelia, kterou je spasení z víry.

Někteří věřící mají pocit, že Bible mluví o dvou způsobech spasení. Tvrdí, že v starozákonním období bylo spasení založeno na dodržování příkázání. Ale protože tento způsob příliš nefungoval, Bůh zrušil zákon a umožnil, aby lidé byli zachráněni vírou. Takový postoj je však na hony vzdálený od pravdy. I Pavel ve svém Listu Galatským zdůrazňuje, že kromě toho evangelia, které jim kázal, neexistuje žádné jiné (Ga 1,7).

Přečti si následující texty. Jak je v nich představeno spasení z víry? Pokus se najít i další starozákonní příklady spasení z víry. Co se z nich můžeš naučit?

Lv 17,11

Ž 32,1–5

2S 12,1–13

Za 3,1–4

Aplikace

Občas někdo argumentuje takzvanou „lacinou milostí“. Milost však není laciná. Je zdarma. Ježíš zaplatil obrovskou cenu, abychom ji my mohli mít zdarma. Pokud si však myslíme, že k milosti můžeme něco přidat svými skutky nebo že ji můžeme zneužívat jako omluvu pro náš nevázaný život, pak dar milosti znehodnocujeme. Který z uvedených nesprávných pohledů na víru (zákonictví versus zneužívání milosti) je pro tebe větším pokušením? Co můžeš udělat, abys milost vždy vnímal jako dar?

Prokletí a požehnání (Ga 3,10–14)

¹⁰Ti však, kteří spoléhají na skutky zákona, jsou pod kletbou, neboť stojí psáno: „Proklet je každý, kdo nezůstává věren všemu, co je psáno v zákoně, a nečiní to.“¹¹Je jasné, že nikdo není před Bohem ospravedlněn na základě zákona, neboť čteme: „Spravedlivý bude živ z víry.“¹²Zákon však nevychází z víry, nýbrž praví: „Kdo bude tyto věci činit, získá tím život.“¹³Ale Kristus nás vykoupil z kletby zákona tím, že za nás vzal prokletí na sebe, neboť je psáno: „Proklet je každý, kdo visí na dřevě.“¹⁴To proto, aby požehnání dané Abrahamovi dostaly v Ježíši Kristu i pohanské národy, abychom zaslíbeného Ducha přijali skrze víru. (Ga 3,10–14)

Osobní studium

Pavlovi protivníci byli určitě šokováni jeho tvrdým vyjádřením v Ga 3,10. Určitě si nemysleli, že jsou prokleti. Byli naopak přesvědčeni, že jsou za svou poslušnost požehnáni. Pavel však říká velmi jasně: „Ti však, kteří spoléhají na skutky zákona, jsou pod kletbou, neboť stojí psáno: „Proklet je každý, kdo nezůstává věren všemu, co je psáno v zákoně, a nečiní to.““

Pavel dává do kontrastu dva zcela odlišné přístupy: spasení z víry a spasení ze skutků. Požehnání a prokletí vyplývající ze smlouvy, jak je to popsáno v Dt 27 a 28, bylo velmi jasné. Ti, kteří poslouchali přikázání, měli být požehnáni, a ti, co je neuposlechli, měli být prokleti. Pokud by někdo chtěl být Bohem přijat a spoléhal by se přitom pouze na svou poslušnost přikázání zákona, pak by musel dodržovat celý zákon. Nemůžeme si přece vybírat, které přikázání budeme poslouchat, a které ne. Nemůžeme se spoléhat ani na to, že Bůh je ochoten přehlédnout nějaké chyby či nedostatky. Pokud se spoléháme na poslušnost zákona, pak je to buď – anebo. Všechno – nebo nic.

To bylo samozřejmě špatnou zprávou nejen pro křesťany z pohanů, ale i pro Pavlovy zákonické protivníky. Vždyť jak píše Pavel: „Všichni zhřešili a jsou daleko od Boží slávy“ (Ř 3,23). Bez ohledu na to, jak moc se snažíme být dobří, zákon nás bude vždy znovu usvědčovat jako přestupníky.

Přečti si texty Ga 3,13 a 2K 5,21. Jak nás Kristus vykoupil z prokletí zákona? Jak tomuto obrazu rozumíš? Co to pro tebe znamená?

Pavel představuje další metaforu, jejímž prostřednictvím vysvětluje, co pro nás Bůh v Kristu učinil. Používá výraz „vykoupit“, který znamená „koupit zpět“ a který se používal v souvislosti s placením výkupného na osvobození rukojmí, zajatců nebo otroků. Jelikož odplatou za hřích je smrt, prokletím za nedodržení přikázání zákona je právě trest smrti. Výkupné za naši záchranu mělo obrovskou hodnotu. Boha stálo život jeho vlastního Syna (J 3,16). Ježíš nás vykoupil z prokletí tím, že za nás nesl naše hříchy (1K 6,20; 7,23). Dobrovolně na sebe vzal naši vinu a vytrpěl pro nás trest za naše hříchy (2K 5,21).

Kříž byl pro některé Židy kamenem úrazu. Myšlenka, že by byl Mesiáš prokletý Bohem, byla pro ně naprosto nepřijatelná. Ale přesně to bylo Božím plánem.

Aplikace

Ježíš nás vykoupil svým vlastním životem. Za náš hřích zaplatil tu nejvyšší cenu, abychom my mohli žít. Jak bys tuto skutečnost vysvětlil někomu, kdo považuje takovou „výměnu“ za krutou nebo nespravedlivou?

Podněty k zamyšlení

„Kristus jako náš zástupce a naše útočiště nesl nepravosti nás všech. Byl považován za přestupníka, aby nás mohl vykoupit a zachránit před odsouzením podle zákona. Dolehla na něho tíha viny všech Adamových potomků. Boží hněv namířený proti hříchu, hrozivý projev Otcovy nelibosti nad přestupováním zákona, Syna děsil. Kristus celý svůj život zvěstoval padlému lidstvu radostnou zvěst o Otcově milosrdenství a odpouštějící lásce. Hlásal spasení i těm největším hříšníkům. Nyní pod strašlivou tíhou hříchů najednou neviděl Otcovu smířlivou tvář. Úzkost, která svírala Spasitelovo srdce, když se od něho ve chvíli smrtelného zápasu odvrátila Boží tvář, si člověk ani nedokáže představit. Působila mu takové utrpení, že tělesnou bolest téměř nevnímal.“ (DA 753; TV 483.484)

„Nyní se Luther odvážně pustil do boje za pravdu. Začal lidi varovat z kazatelny. Vysvětloval jim, jak je hřích odporný, a učil je, že člověk nemůže svými skutky zmírnit svou vinu nebo se vyhnout trestu. Pouze lítost před Bohem a víra v Ježíše Krista mohou hříšníka zachránit. Kristovu milost nelze koupit, je to nezasloužený dar. Luther lidem radil, aby nekupovali odpustky, ale aby ve víře vzhlíželi k ukřižovanému Vykupiteli. (GC 129; VDV 90.91)

Otázky k rozhovoru

- 1. I dnes mají mnozí věřící – dokonce i v naší církvi – problém pochopit spasení z víry. Neumějí přijmout, že Bůh nás svou milostí zachraňuje prostřednictvím Krista – a nezáleží mu přitom na našich skutcích. Co je důvodem váhavosti těch, kteří neumějí tuto důležitou pravdu přijmout?*
- 2. Pavel mluvil velmi důrazně o nesprávnosti teologie spasení na základě skutků. Proč je důležité mít správnou teologii? Proč se musíme rozhodně postavit za pravdu vždy, když se mezi nás dostanou různé bludy?*

Shrnutí

Základem našeho spasení je jediné víra v Krista. Abraham byl počítán za spravedlivého jen a pouze na základě své víry v Boží zaslíbení. Stejný dar ospravedlnění Bůh nabízí každému, kdo věří jako Abraham. Jediný důvod, proč nejsme za naše hříchy odsouzeni, je výkupné, které Ježíš zaplatil za naše hříchy tím, že zemřel místo nás.